

Formáty dokumentov

Ak chceme stanoviť formát dokumentu, riadime sa predovšetkým estetickým pôsobením a účelom dokumentu. Už pri návrhu dokumentu je vhodné, a to predovšetkým z ekonomických dôvodov, rešpektovať normalizované formáty papiera a snažiť sa vyhnúť stratám (ku ktorým by došlo, keby sme zvolili neštandardný formát). Výsledný formát dokumentu je teda určený výrobnými rozmermi archu papiera alebo šírkou kotúča papiera pre rotačnú tlač. Pri voľbe formátu dokumentu musíme prihliadať k navrhutej kompozícii dokumentu, alebo naopak, podriaďiť kompozíciu zvolenému formátu (a to najmä pri voľbe počtu a šírky stĺpcov a vzhľadom k počtu znakov v riadku).

Základné pojmy

Arch je pojem, ktorý znamená akýkoľvek list papiera formátu väčšieho ako je A4, alebo ktorý sa používa ako plánovacia merná jednotka v polygrafickom priemysle a u vydavateľov.

Autorský arch (AA) je merná jednotka autorovho rukopisu slúžiaca predovšetkým na výpočet honorára. U bežných textov je to 36 000 tlačových znakov vrátane medzislovných medzier.

Vydavateľský arch (VA) je prepočtová jednotka rozsahu knihy, do ktorej je zahrnutá vedľa autorskej časti aj časť redakčná a pod.

Plánovací arch (PAP) je arch papiera formátu A1 (610x860 mm), t.j. 0,5246 m². Táto jednotka sa používa pre výpočet a plánovanie spotreby papiera.

Výrobný (hrubý) arch (HA) je arch papiera vo formáte dodanom z výroby. Po orezaní dostaneme **čistý arch** (čistý formát dokumentu).

Tlačový arch (TA) je arch papiera vo formáte, v akom sa po orezaní tlačí.

Knižný arch (KA, signatúra) je potlačený arch papiera zložený do 16 strán normálneho formátu A4 (alebo do 12 strán štvorcového alebo úzkeho formátu). Možno ho tlačiť ako napr. dvojnásobný knižný arch (32, resp. 24 strán) alebo ako polarch (8, resp. 6 strán).

Formáty akcidenčných dokumentov

Formáty akcidenčných (príležitostných) dokumentov vychádzajú z normy, ktorá uvádza čistý formát papiera (čistý arch) v radách A, B a C. Hlavný rad **A** vychádza z veľkosti plochy jedného štvorcového metra ($x \cdot y = 1 \text{ m}^2$). Doplnkový rad **B** má dĺžku kratšej strany jeden meter. Formáty doplnkového radu **B** sú v geometrických stredoch medzi formátmi hlavného radu **A**. Doplnkové formáty radu **C** sú v geometrických stredoch medzi formátmi radu **A** a **B**. Všetky formáty daného radu sú geometricky podobné, t.j. majú rovnaký pomer strán: $x : y = \sqrt{2}$ (druhá odmocnina z čísla 2).

Jednotlivé formáty vznikajú postupným delením dlhšej strany. Veľkosť papiera udávame označením radu formátu pripojením arabskej číslice, ktorá určuje počet delení východiskového formátu. Pri označení veľkosti papiera platí zásada, že prvé číslo udáva vždy základňu papiera, napríklad stojatý papier formátu A4 má rozmer 210×297 mm a ležatý 297×210 mm.

A		B		C	
A0	841 x 1189	B0	1000 x 1414	C0	917 x 1297
A1	594 x 841	B1	707 x 1000	C1	648 x 917
A2	420 x 594	B2	500 x 707	C2	458 x 648
A3	297 x 420	B3	353 x 500	C3	324 x 458
A4	210 x 297	B4	250 x 353	C4	229 x 324
A5	148 x 210	B5	176 x 250	C5	162 x 229